



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 329/2017-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 29. júna 2017 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészároša v konaní o sťažnosti občianskeho združenia Návrat, Pluhová 911/1, Bratislava, zastúpeného advokátom Mgr. Michalom Zemanom, Advokátska kancelária Zárecký Zeman, Medená 18, Bratislava, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 236/2014, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo občianskeho združenia Návrat na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 236/2014 **p o r u š e n é b o l i .**

2. Okresnému súdu Bratislava III **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 236/2014 konal bez zbytočných prietáhov.

3. Občianskemu združeniu Návrat priznáva finančné zadost'učinenie v sume 2 500 € (slovom dvetisícpäťsto eur), ktoré mu je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava III je p o v i n n ý uhradiť občianskemu združeniu Návrat trovy konania v sume 363,79 € (slovom tristošesťdesiattri eur a sedemdesiatdeväť centov) na účet jeho právneho zástupcu Mgr. Michala Zemana, Advokátska kancelária Zárlecký Zeman, Medená 18, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. II. ÚS 329/2017-14 z 18. mája 2017 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť občianskeho združenia Návrat, Pluhová 911/1, Bratislava (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 236/2014 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal 24. júna 2013 okresnému súdu žalobu o zaplatenie náhrady škody spôsobenej trestným činom. Sťažovateľ uvádza, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo napadnuté konanie v jeho právnej veci právoplatne skončené.

Sťažovateľ na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti navrhuje, aby ústavný súd rozhodol nálezom, ktorým vysloví, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a zároveň prikáže okresnému konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov. Sťažovateľ sa domáha aj priznania finančného zadosťučinenia v sume 10 000 € a úhrady trov konania.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti prípisom sp. zn. Spr. 3234/2017 (doručeným ústavnému súdu 18. apríla 2017), v ktorom sa uvádza, že v napadnutom konaní nedošlo zo strany okresného súdu k prietahom, keďže okresný súd musel opakovane zisťovať adresu žalovanej. Ak aj k nejakým prietahom vo veci došlo, tie boli spôsobené iba na administratívnej úrovni a v súvislosti s dlhodobou práceneschopnosťou zákonného sudcu. Postúpenie spisu na iný okresný súd nemožno podľa okresného súdu hodnotiť ako úmyselne spôsobený prietah, keďže zákon takýto postup umožňuje.

Okresný súd pripojil k vyjadreniu k sťažnosti aj nasledovný prehľad dosiaľ vykonaných procesných úkonov v napadnutom konaní:

„Predmetné konanie strán sporu: občianskeho združenia Návrat c/a [REDAKOVANÉ], o zaplatenie náhrady škody spôsobenej trestným činom vo výške 5.259.66 eur s príslušenstvom pod č. k. 10C 236/2014 je vedené na tunajšom súde od 24. 06. 2013. /spis napadnutý sudkyňou [REDAKOVANÉ].

- uznesením zo dňa 09. 07. 2013, právopl. 20. 09. 2013 bol žalobca vyzvaný na odstránenie väd podania zaslaním plnomocenstva v konaní, úpravou zo dňa 10. 10. 2013 bola žaloba doručovaná žalovanej

- úpravou zo dňa 10. 02. 2014 žaloba bola doručovaná žalovanej na inú adresu zistenú z údajov v Sociálnej poisťovni

- dňa 19. 05. 2014 bol spis z dôvodu nepríslušnosti postúpený Okresnému súdu Nitra, o čom boli strany sporu upovedomované

- dňa 26. 08. 2014 spis vrátený z OS Nitra s poukazom na rozhodnutie o nesúhlase OS Nitra s postúpením spisu tunajším súdom

- úpravou zo dňa 18. 09. 2014 zisťovaný pobyt žalovanej prostredníctvom ÚZVJS, mobilných operátorov, OOPZ Nitra - realizované až 12. 01. 2015

- dňa 28. 11. 2014 spis pridelený mne ako zákonnej sudkyňi, [REDACTED]

[REDACTED] avšak fyzicky som ho prevzala 12. 01. 2015

- e-mailom žiadal zástupca sťažovateľa dňa 12. 01. 2015 na doručenie mu uznesenia, ktorým bolo rozhodnuté o miestnej príslušnosti tun. súdu, - nedôvodné, toto mu bolo doručené 06. 08. 2014

- úpravou zo dňa 26. 02. 2015 zisťovaný pobyt žalovanej prostredníctvom OÚ Nitra, živnostenský register a zisťovanie na ORPZ Bratislava I, či je u nich vedené trestné stíhanie voči žalovanej s oznámením jej pobytu a generálii

- úpravou zo dňa 19. 05. 2015 zisťovaný pobyt žalovanej vo väzbe a urgencia OR PZ Bratislava I o oznámenie, či je u nich vedené trestné stíhanie voči žalovanej - /realizované kanceláriou 02. 07. 2015/

- úpravou zo dňa 20. 01. 2016 robený dotaz na OR PZ Bratislava I ohľadne štádia trestného stíhania voči žalovanej so žiadosťou o zapožičanie trestného spisu; doručovanie žaloby žalovanej na adresu do ČR zistenú z uznesenia ORPZ Bratislava I o vznesení obvinenia voči nej / realizované kanceláriou 04. 03. 2016/

- e-mailové podanie sťažovateľa zo dňa 26. 05. 2016 o možnosti ustanovenia opatrovníka v konaní žalovanej a obdobné konanie 10C 233/2014

- úpravou zo dňa 03. 06. 2016 ustanovený opatrovník pre konanie žalovanej a doručovanie mu aj žaloby na vyjadrenie; robenie dotazu na ORPZ BA I o štádiu trestného konania voči žalovanej - zaslanie právoplatného rozhodnutia a oznámenia, kde sa žalovaná zdržuje

- na základe oznámenia miesta pobytu žalovanej súd úpravou zo dňa 30. 06. 2016 opätovne doručoval návrh na vyjadrenie žalovanej na adresu v ČR

- dňa 18. 11. 2016 odpoveď predsedu súdu na sťažnosť zástupcu žalobcu zo dňa 19. 10. 2016

- dňa 08. 12. 2016 spis prerozdelený [REDACTED] /z dôvodu dlhodobej PN [REDACTED] od 01. 10. 2016/

- dňa 09. 02. 2017 spis opätovne vrátený [REDAKOVANÉ] ako zákonnej sudkyňi z dôvodu ukončenia PN

- úpravou zo dňa 14. 02. 2017 robený dotaz na ORPZ BA I o štádiu konania proti obvinenej - žalovanej, žiadosť o zaslanie právoplatného trestného rozhodnutia a oznámenia, kde sa žalovaná zdržuje a preberá zásielky; opätovne doručovaná žaloba na vyjadrenie žalovanej do ČR z dôvodu účinnosti CSP, kedy ustanovený opatrovník pre konanie žalovanej ex offi zanikol.

- z dôvodu, že zásielka sa od žalovanej opätovne vrátila s vyznačením adresáta neznámeho na adrese v ČR súd v zmysle nového CSP úpravou zo dňa 06. 04. 2017 zverejní oznámenie o podanej žalobe žalovanej na úradnej tabuli tun. súdu a webovej stránke súdu v zmysle § 116 CSP. “

Obsah súvisiaceho spisu okresného súdu potvrdzuje úkony uvedené v jeho vyjadrení, a preto ústavný súd citovanú časť vyjadrenia okresného súdu považoval za relevantný podklad pre svojej rozhodovanie o sťažnosti.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Sťažovateľ zároveň namieta aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010), čo umožňuje preskúmať ich namietané porušenie spoločne.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu vyplývala do 30. júna 2016 z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. V súčasnosti od 1. júla 2016 tieto povinnosti vychádzajú zo zákona č. 160/2015 Z. z.

Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), najmä z čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní mohlo dôjsť k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Predmetom napadnutého konania pred okresným súdom je rozhodovanie o žalobe sťažovateľa, ktorou sa domáha zaplatenia náhrady škody spôsobenej trestným činom. Ústavný súd konštatuje, že posudzovaná vec patrí do štandardnej súčasti rozhodovacej agendy všeobecných súdov, ktorú v zásade nemožno považovať za právne ani skutkovo zložitú. Napokon ani okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti na skutkovú ani právnu zložitost' veci nepoukázal.

2. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či v napadnutom konaní mohlo dôjsť k zbytočným priet'ahom, bolo správanie sťažovateľa ako účastníka tohto súdneho konania. Ústavný súd nezistil také skutočnosti, ktoré by bolo potrebné pripísať na jeho ťarchu v súvislosti s doterajšou dĺžkou napadnutého konania. Naopak, sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu vyvíjal aktivitu smerom k urýchleniu postupu okresného súdu v napadnutom konaní, keď podaním z 26. mája 2016 upriamil jeho pozornosť na možnosť ustanovenia opatrovníka žalovanej.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní.

Ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre opakovane zdôrazňuje, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu), resp. neefektívna činnosť môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (obdobne napr. IV. ÚS 22/02, IV. ÚS 380/08, III. ÚS 103/09, I. ÚS 7/2011).

Ústavný súd po preskúmaní spisu okresného súdu konštatuje, že tento za obdobie štyroch rokov nedokázal ani len doručiť žalobu žalovanej. Uvedená skutočnosť je o to viac zarážajúca, že ten istý senát toho istého súdu v obdobnej veci proti tej istej žalovanej (sp. zn. 10 C 233/2014) dokázal medzičasom nielen doručiť žalobu žalovanej, ale vo veci už aj právoplatne rozhodol. Už vzhľadom na uvedené je zrejmé, že postup okresného súdu v napadnutom konaní je poznačený nesústredenou a neefektívnou činnosťou, a v konečnom dôsledku teda zbytočnými prietahmi. Ústavný súd vzhľadom na uvedené nepovažoval za potrebné poukazovať v tomto prípade na jednotlivé obdobia nečinnosti, resp. neefektívnej činnosti okresného súdu.

Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 236/2014 došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru bolo

postupom okresného súdu porušené, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ sa domáha priznania primeraného finančného zadost'učinenia v sume 10 000 €. Vo svojej sťažnosti uviedol, že okresný súd „*svojou nečinnosťou prispieva k trápeniu sťažovateľa... sťažovateľ je občianske združenie, ktoré je neziskovou organizáciou, ktorá presadzuje a podporuje návrat opustených detí z inštitúcií (detských domovov) do rodín*“, pričom podvodným konaním žalovanej bol nielen pripravený o finančné prostriedky, ale aj deti, ktoré má v starostlivosti, „*prišli o možnosť spestriť si detstvo dovolenkou v zahraničí*“.

Cieľom finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadost'učinenia. Pri určení finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na okolnosti prípadu.

S prihliadnutím na celkovú doterajšiu dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 10 C 236/2014, berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu (vyše trojročnú neschopnosť okresného súdu doručiť žalobu žalovanej, pričom ten istý senát v obdobnej veci proti tej istej žalovanej medzičasom už aj právoplatne rozhodol, ale aj povahu vymáhaného plnenia), ústavný súd považoval priznanie sumy 2 500 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku jeho právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom o jeho sťažnosti advokátom Mgr. Michalom Zemanom.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2015, ktorá bola 858 €, keďže ide o úkony právnej služby vykonané v roku 2016.

Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 14 ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon po 143 €, t. j. spolu 286 €, čo spolu s režijným paušálom 2 x 8,58 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 303,16 €. Keďže Mgr. Michal Zeman je platcom dane z pridanej hodnoty [ďalej len „DPH“ (na základe predloženej fotokópie osvedčenia o registrácii pre DPH)], uvedená suma bola zvýšená o DPH vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Trovy právneho zastúpenia vrátane započítania DPH a režijného paušálu boli priznané v celkovej sume 363,79 €.

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa v lehote uvedenej v bode 4 výroku tohto nálezu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. júna 2017